

diskutere, men der er i hvert fald flere, end dem bogen opregner. Kommentarerne afspejler forfatterens egne interesser mere end nogen systematik; der er næppe andre end Ditlev Tamm, der ville tildele mordet på latinen i folkeskolen et selvstændigt afsnit i en bog om Det konservative Folkepartis historie.

Hovedafsnittene er ligesom det indledende afsnit fuld af konkrete oplysninger, og også her er en del af dem forkerte. Det konservative Folkeparti fik ikke 38 mandater ved valget i 1964, men 36 (s. 66), boligforliget blev ikke indgået om sommeren 1966, men om vinteren (s. 80), angrebet på Shellhuset var i marts 1945, ikke 1944 (s.86), omsætningsafgiften blev ikke indført ved skatteforliget i 1967 (den blev ændret fra oms til moms, men omsen var indført i 1962) (s. 91), Lars P. Gammelgård var stud.scient.pol. og ikke stud.scient.soc. (s. 105), det traditionelle aftenselskab for Folketinget den 17. marts 1970 var hos kongen, ikke hos dronningen (s. 115), Krags regeringsdannelse i 1971 var ikke en hidtil uset udnyttelse af de nordatlantiske mandater, Kampmann havde gjort det samme i 1960 (s. 121), regeringsdannelsen i Sverige i 1976 var ikke blot brud med 20 års socialdemokratisk regering, men med 40 års (s. 208), Kristeligt Folkepartis Christian Christensen var ikke gårdejer, men skoledirektør (s. 219), H.P. Clausen blev ansat på Aarhus Universitet 1955, ikke 1965. Igen her gælder det, at det er småting, som for den sags skyld kunne have været sprunget helt over.

Bogen er velskrevet og fører handlingen næsten helt op til datoen for manuskriptets afslutning. De sidste afsnit bliver derfor nødvendigvis mere skitseagtige. Men indledning og hovedafsnit går heller ikke i dybden, og heri ligger bogens største svaghed.

Jørgen Fink

René Karpantschof: *Nynazismen og dens modstandere i Danmark*. (Sydjysk Universitetsforlag, 1999). 204 s., 195 kr.

Størstedelen af denne bog er viet en undersøgelse af de nynazistiske aktiviteter og protestaktiviteterne vendt herimod i Danmark i 1980'erne og 1990'erne. I sindig kronologisk fremadskriden afdekkes små og større begivenheder, som falder ind i et overordnet sammenhængende mønster. Gennemgangen er solidt empirisk funderet. Der trækkes på avis- og tv-reportager, de involveredes interne meddelelsesorganer, domsudskrifter, politirapporter mv., og noteapparatet er omfattende og præcist. Vil man eksempelvis vide, hvad der i 1994 foregik omkring nazisten Thies Christophersens hus i landsbyen Kværns, hvad der skete i forbindelse med terrorgruppen Combat 18's brevbomber i 1998, eller hvad »antiracistere« foretog sig i forbindelse med Den Danske Forenings offentlige møder, er dette bogen at gå til.

Eksemplet med Den Danske Forening kan give anledning til overvejelser over Karpantschofs parallelisering af de nynazistiske og de antinazistiske aktiviteter i fremstillingen, som forekommer undertegnede at være på samme tid både rimelig og problematisk.

Rimelig, fordi den ene type aktivitet åbenlyst betinger den anden. Karpantschof har øje for, at nynazisterne ved flere lejligheder slet ikke var så kede af den opmærksomhed, de fik gennem deres modstanderes demonstrationer, og det skinner igennem, at i hvert fald nogle grupperinger inden for det københavnske autonome miljø i denne ny sag så deres chance for at kunne samles om noget håndgribeligt. Gennem kampen styrker miljøerne sig selv, men paradoksalt nok også dem, de vil bekæmpe – forfatteren kalder det »in-

teraktionsdynamik« og gør sig nogle gode overvejelser herom i det konkluderende kapitel. Uden at medtage dette dynamiske aspekt går man rimeligvis glip af noget centralt.

Det problematiske ligger, tror jeg, i vanskeligheden med at håndtere de to sæt modsatrettede aktører, nynazisterne og antinazisterne, på en metodisk ensartet måde, og i konsekvensen heraf. Det er forholdsvis enkelt at beskrive nynazismen og nynazisternes virke, for selv om der er tale om flere grupper, har de dog et stort mål af ideologisk fællesskab, og deres udadvendte virke har i den behandlede periode været præget af erklæret racisme. Antinazisterne er en langt mere blandet flok, spændende fra yderligtgående venstregrupperinger over socialdemokrater til borgerlige af forskellig observans. Deres fælles antinazisme, som beskrevet i denne bog, har ofte udmøntet sig i forskellige former for samarbejde rettet imod, hvad de har opfattet som *racisme*. Samlingsinitiativerne har da også typisk haft navne som »Antiracistisk netværk« og »Fællesinitiativet mod Racisme«. Deres arbejde har ikke blot været rettet mod nynazistisk aktivitet, men også mod en del af periodens mange udtryk for modstand mod indvandring til Danmark, i høj grad Den Danske Forening. Ved at følge dette »antiracistiske« arbejde er Karpantschof ved nogle lejligheder betænkelig tæt på at lade sig rive med af dets udøveres forestillinger og signaler, at »racisme«, »nazisme« og »fremmedmodstand« er sider af samme sag, men det kan de vel kun være i naziperspektivet. Næppe i hele Den Danske Forenings, næppe i Søren Krarups, næppe i fremmedskeptiske socialdemokratiske borgmestres perspektiv. Karpantschoff synes ikke ganske afklaret herom. I forordet oplyses, at bogen kan læses på to måder, hvoraf den første er som en undersøgelse af konflikten mel-

lem »højreradikale og antiracister«, men overskrifterne på de centrale kapitler relaterer til bogens titel: »Nazismestridens danske og internationale baggrund« og »Nazismekonflikten i Danmark 1992 – 1998«.

Den anden måde, Karpantschof mener, at bogen kan læses på, er som »et studie i danske politiske bevægelser efter de legendariske græsrodsbevægelser, som mange forbinder med 1960'erne og 1970'erne«. Den grundige empiriske undersøgelse skal bruges til en påvisning af, at der også i 1980'erne og 1990'erne opstod omfattende protestbevægelser. Hvorfor disse opstod, og hvorfor de udviklede sig, som de gjorde, er det næste led. For Karpantschof selv det vigtigste, idet »det egentlige formål med denne afhandling er at forklare politiske forandringer«. Det er jo et ganske ambitiøst mål, men Karpantschof går i hvert fald frisk til sagen. I indledningen beskæftiger han sig med det omfattende teoretiske apparat, der er udviklet i studier af græsrodsbevægelser gennem flere årtier. Overblikket er virkelig imponerende. Centrale teoretiske problemstillinger stilles her overskueligt op med henvisninger til dansk og international litteratur, og forfatterens egne ståsteder meldes præcist ud.

I det konkluderende kapitel bruges Karpantschofs egen definition på politiske bevægelser til at bekræfte, at såvel den nazistiske som den antinazistiske bevægelse var sådanne, hvorfor forfatteren mener at kunne svare bekræftende på spørgsmålet om, hvorvidt politiske bevægelser fortsat eksisterede efter 1970'erne. Man kan vel indvende, at nynazisters og alle andres faktiske virke hverken bliver mere eller mindre reelt af at opfylde en bestemt definition, men oplysningerne om mobiliseringens forløb på baggrund af en kvantitativ optælling er under alle omstændigheder interessante. Videre diskuteres nynazister-

nes og antinazisternes muligheder i den givne »nationale opportunitetsstruktur«, betydningen af »politisk militans« samt bevægelsernes internationale forbindelse, og det er ærlig talt meget spænden-

de. Karpantschov har skrevet en meget anbefalelsesværdig bog, der dygtigt trækker på både de historie- og samfundsfaglige metoder.

Søren Hein Rasmussen

REGIONAL- OG LOKALHISTORIE

Per Karlsson, Jørgen Vogelius og Eva Tønnesen: *Roskilde Bys Historie*, bind 3: 1850-1970. (Historisk Samfund for Roskilde Amt, Roskilde Museums Forlag, 1998). 410 s., 650 kr. for bind 2 og 3 (sælges kun samlet).

Mange større og mindre danske byer får i disse år en ny byhistorie med en fremstilling af byens historie på alle områder. Måske med det fromme håb, at kendskab til udviklingen fra de ældste tider til i dag vil være med til at kvalificere en diskussion af den fremtidige udvikling. For beboerne i byerne skal nok købe de nye byhistorier – interessen kan man ikke klage over. Hvor der tidligere skulle meget runde jubilæer til, før byrådet tog sig sammen til at få en stor fremstilling af byens historie, så er det i dag ikke en nødvendighed. Der er næsten gået automatik i fremstillingen af byhistorier: Når de andre har en, så må vi også. Således har vi nye byhistorier – ofte i flere bind – fra byer som Århus, Aalborg, Viborg, Esbjerg, Vejle, Silkeborg, Middelfart m.fl. Det er der ingen grund til at beklage sig over. De samlede værker har deres kvalitet i, at forfatterne søger at se en bys udvikling i en sammenhæng, at komme rundt om en række forhold af betydning for den bestemte bys udvikling og dermed også både lave nye grundstudier i kilderne og anvende resultater fra et utal af artikler i

de mange lokalhistoriske monografier, årbøger og lignende.

Ser man derimod på byhistorierne ud fra et ønske om at udtrække nye tendenser og metodikker i historiefaget, skal man ikke regne med at blive overbebyrdet med epokegørende nyskabelser. Byhistorierne er traditionelt kronologisk opbyggede, og intentionen om at nå rundt om helst alle forhold i byen giver besværligheder, når lokalpolitik, sociale forhold, kulturliv, byplanlægning og alle mulige andre emner skal bringes til at »tale sammen«. Det er faktisk svært at have det hele med og helst på én gang!

Det er sandsynligvis også derfor, at man ikke i byhistorierne ser de store nyudviklinger inden for historieskrivningen. De mange byhistorie-skribenter (og her tænkes på de dele af byhistorierne, der omhandler de sidste par hundrede års historie) kigger også hinanden over skuldrene, så afsnittene får et ensartet præg fra by til by – eksperimenter kaster man sig ikke ud i. Og det skal man måske heller ikke, eftersom byhistorien først og fremmest skal virke i det lokalområde, den dækker. Det er her, der skal tilfredsstilles kunder. Det er måske simpelthen en lidt konservativ form for historisk fremstilling.

Roskilde er også med på byhistorietendensen, og med dette bind 3 følger byen og dens historiske institutioner sig fint ind i rækken af nye byhistorier. Ge-